

leviora qui possint videri ? cum quidquid peccatur ,
perturbatione peccetur rationis , atque ordinis : per-
turbata autem semel ratione & ordine, nihil possit addi,
quo magis peccari posse videatur.

IV.

Quod omnes stulti insaniunt.

Ego verò te non stultum , ut sepè : non improbum ,
ut semper : sed dementem & insanum ratiotibus
addicam necessariis. Hæc in Clodium , à quo in
exilium ejectus erat. Sapientis animus magnitudine
consilii , tolerantia rerum humanarum , contemptione
fortuna , virtutibus denique omnibus , ut mœnibus ,
septus vincetur , & expugnabitur , qui ne civitate
quidem pelli potest ? quæ est enim civitas ? omnisne
conventus ferorum , & immanium ? omnisne etiam
fugitivorum , ac latronum congregata unum in locum
multitudo ? certè negabis. Num igitur erat illa tum
civitas , cum leges in ea nihil valebant : cum judicia
jacebant , cum mos patrius occiderat : cum ferro pulsus
magistratibus , senatus nomen in Rep. non erat , cum
predonum ille concursus , & te duce latrocinium in foro
constitutum , reliquæ conjurationis à Catilina furtis
ad tuum scelus , furorèmq; conversa , num civitas
erat ? Itaque pulsus ego civitate non sum , quæ tum
nulla erat ; accersitus in civitatem sum , cum esset in
Rep. consul , qui tum nullus fuerat : esset senatus , qui
tum occiderat : esset consensus populi liberi , cum esset
juris , & æquitatis [quæ vincula sunt civitatis] re-
petita memoria. At vide quàm ista tui latrocinii tela

contempserim, jactam & immisam à te nefariam in me injuriam semper duxi, pervenisse tamen ad me nunquam putavi: nisi forte, cum parietes disturba-
bas, aut cum tectis sceleratas faces inferebas, tunc meorum aliquid ruere aut deflagrare arbitrare, nihil neque meum est, neque cujusquam, quod auferri, quod eripi, quod amitti potest: si mihi eripuisses divinam animi mei constantiam, meas curas, vigi-
lias, consilia, quibus Resp. invicta stat: si hujus aeterni beneficii immortalē memoriam delevisse: multo etiam magis si illam mentem, unde hæc consilia manarunt, mihi eripuisses: tum ego accepisse me confiterer injuriam sed si hæc nec fecisti nec facere potuisti: reditum mihi gloriosum tua dedit injuria, non exitum calamitosum. Ergo ego semper civis eram, & tum maxime, cum meam salutem senatus exteris nationibus, ut civis optimi, commendabat: tu ne nunc quidem es civis. nisi forte idem hostis esse, & civis potest. An tu civem ab hoste natura ac loco, non animo facti que distinguis? Cadem in foro fecisti, armatis latronibus templa tenuisti, privatorum domos adesque sacras incendiisti: Cur hostis Spartacus, si tu civis? potes autem esse tu civis, propter quem aliquando civitas non fuit? & me exulem tuo nomine appellas? cum omnes meo discessu exulasse remp. putent? nunquamne, homo amentissime, te circumspicies? nunquamne, quid facias, considerabis, nec quid loquare? Nescis, exilium scelerum esse poenam? meum illud iter ob praeclarissimas res à me antè gestas, esse susceptum? omnes scelerati, atque impii quorum tu te ducem esse profite-
ris, quos leges exilio affici volunt, exules sunt, etiam si solum non mutarunt. an cum omnes leges te exulem
esse

esse jubeant, non eris tu exul? Non appellatur inimicus, qui cum telo fuerit ante senatum? tua sica deprehensa est. qui hominem occiderit? tu plurimos occidisti. qui incendium fecerit? ades Nympharum manna tua deflagrarunt: qui templa deorum occupaverit? in foro etiam castra posuisti. sed quid ego communes leges profero, quibus omnibus es exul? familiarissimus tuus de te privilegium tulit, ut si in opertum Bona dea accessisses, exulares. at te id fecisse, etiam gloriari soles. quomodo igitur tot legibus in exilium ejectus, nomen exulis non perhorrescis? Roma sum, inquis, & tu quidem in operto fuisti. non igitur ubi quisque erit, ejus loci jus tenebit, si ibi eum legibus esse non oportebit.

V.

Quod sapientes liberi, & stulti servi.

Laudetur verò hic Imperator, aut etiam appellatur, aut hoc nomine dignus putetur: quo modo? aut cur tandem hic libero imperabit, qui non potest cupiditatibus suis imperare; refrenet prius libidines, spernat voluptates, iracundiam teneat, coërceat avaritiam, ceteras animi labeles repellat: tum incipiat aliis imperare, cum ipse improbissimis dominis, dedecori ac turpitudini parere desierit. dum quidem his obediens, non modo Imperator, sed liber habendus omnino non erit. præclare enim est hoc usurpatum à doctissimis, quorum authoritate non uterer, si mihi apud aliquot agrestes hæc habenda esset ratio: cum verò apud prudentissimos loquar, quibus hæc inaudita non sunt, cur ego similem, me si quid in his studiis opera posue-

rim